

Anvers i revers d'una moneda romana del segle II d.C. trobada en un camp de can Serra al primer quart del s. XX

Respecte al món romà, es coneix l'existència de dues monedes trobades dins del terme: La primera, publicada per Mateu i Llopis l'any 1952, és un bronze d'una emperadriu romana. L'altra, és inèdita i està dipositada al Museu Arqueològic de Girona.

L'any 1952, els senyors Riuró i Oliva van localitzar les restes d'un "dolum" en un lloc anomenat El Campament, situat a la muntanya de Santa Bàrbara, de Brunyola. El "dolum" és un gran dipòsit de terrissa, de forma esfèrica, que servia per a emmagatzemar gra, vi o oli. El del Campament es va trobar en un lloc molt embardissat i completament fragmentat. La boca era circular i possiblement de grans dimensions.

Segons el senyor Nolla, en una publicació de l'any 1984, darrera l'església parroquial de Vilobí d'Onyar es va trobar ceràmica, fragments d'àmfora romana i vidre antic, la qual cosa podria indicar l'existència d'un possible jaciment romà.

A la segona meitat del segle II a.C. es va començar a empedrar la ruta que en època imperial es diria Via Augusta. Entrava a Catalunya pel Portús i passava per Vilobí d'Onyar, com ho demostren les restes d'empedrat trobades a la zona a les quals fa referència el Dr. Oliva. També passava prop de Caldes de Malavella, és a dir, l'antiga Aquae Voconiae.

Hem de donar un toc d'alerta i posar en coneixement de tothom que quan vàrem visitar, juntament amb el senyor Puigvert, el Castell Vell de Brunyola, d'època medieval, el vàrem trobar en un lamentable estat de conservació i amb clots recents efectuats de forma il·legal, furtiva i per gent inexperta en la matèria, que només pot portar com a conseqüència el deteriorament i desaparició de les restes i, per tant, del patrimoni cultural de cada poble.

**PERE COMALADA I CARDONA
JOSEP RISSECH I PAYRET**

NAIXEMENT DEL RIU ONYAR

Totes les coses tenen un principi; els rius, també. És allò d'anar a la font, a l'origen de les coses. Vet aquí que, en aquest número de *TOSQUIJA*, en triar com a tema l'ONYAR, va semblar adient aclarir l'inici del riu. Diguem, a tall de gresca, que el "naixement de l'Onyar" fou llarg, laboriós i controvertit i que quant l'equip de redacció de *TOSQUIJA* va arribar-hi, ja "havia trencat aigües".

Bromes a banda, a l'hora de consultar diferents documentacions que parlessin de l'Onyar, hem observat que hi ha discrepància sobre el seu començament: per uns, neix a Santa Bàrbara, per altres, a Sant Martí, i els habitants de les contrades diuen que neix a Estanyol. Calia esbrinar-ho, i així hem procurat fer-ho.

Els punts de vista dels estaments, diguem-ne "tècnics", que són els geògrafs i cartògrafs, per determinar quin és el riu principal d'entre els diversos torrents o reguerons que conformen la capçalera d'un riu, són: el de la llargada (el principal és el més llarg), el del riu que porta més aigua, i, bàsicament, que estigui i sigui ben reconegut com a tal riu. És clar que a vegades sembla que aquesta feina la facin del dešpatx estant, com seria el cas de l'Onyar, i que els cartògrafs, a l'hora de posar el nom, el posen riu avall, a on és ben segur. Així no els cal esforçar-s'hi massa.

També hi ha un altre criteri que sol actuar com a determinant per al nom del riu: Un curs d'aigua, quan